

דימוי עצמי נמוך של שני הצדדים. צילום אילוסטרציה

הראשונה שלהם היא לקבל דיור חלופי, והמטרה שלנו היא להפוך את המוטיבציה החיצונית לפנימית, ובעצם לעבוד על התובנות וההבנות של האחריות ועל המחירים שהם משלמים בדפוסי ההתנהגות שלהם. עם חלק מהם נעשים תהליכים מאוד יפים, אבל דרוש המשך טיפול לטווח ארוך.

דירת השל"ב יכולה להכיל עד 15 גברים בו זמנית, וכאמור בארץ יש שתיים כאלו בלבד. מעט מדי לכל הדעות. לדברי מאיר, מתכננת עוד כמה דירות כאלו במרכז הארץ ובירושלים.

נחיתה רכה

היקפי האלימות במשפחה בישראל דומים לאלו שבעולם המערבי וגם ממוצע מקרי הרצח, אולם מתברר כי בישראל הגישה השיקומית בין כותלי בתי הכלא היא מן המתקדמות בעולם. לדברי אברהם הופמן, שייסד כאמור את הרשות לשיקום האסיר, "אל בתי הסוהר מגיעים עברייני האלימות הכבדים ביותר. אלו שעברו את כל התחנות שבדרך, ובית הסוהר היה המקום האחרון והנמוך ביותר שאליו הגיעו. אבל גם שם איננו מתיישים מהם ומנסים לשקם".

לבד מהטיפולים המוצעים להם במהלך שהותם בכלא, מציעה הרשות לשיקום האסיר גם אפשרות של שיקום ב'הוסטל מפתחות', מקום שבו עוברים האסירים תהליכי שיקום שיהוו מפתח להיקלטותם המחודשת בחברה. "לא פעם אדם שנעצר בגין אלימות ומגיע לבית המשפט, עורך דינו מראה גיליון האשמות נקי", מסביר הופמן. "הוא לא אנס, ולא גנב או שדד. אפילו המזכירה שלו מעידה שהוא לא היה אלים כלפיה. הוא 'רק' הרביץ לאשתו. כלומר מדובר באלימות שונה, ולכן גם הטיפול בה שונה מטיפול בעבריינות אחרת".

'הוסטל מפתחות', שהוקם ב-2005, מטפל באותם עבריינים, בדרך שזכתה להכרה בינלאומית. "בתוכנית שלנו", אומר הופמן, "אנחנו מבררים אם האישה רוצה שבעלה יחזור הביתה לאחר שסיים את תקופת מאסרו, ומתברר שרוב הנשים רוצות אותם חזרה".

למה? הרי בעל אלים נכנס לכלא בגלל שהכה את אשתו?

"נשים רבות בונות לעצמן אילוזה שבכלא הבעל השתקם. יש פער עצום בין הפנטזיה של האישה לבין השינוי שחל בו, אם בכלל. לכן אסיר משוחרר שעובר את התוכנית שלנו לא מגיע ישר הביתה, אלא להוסטל, לנחיתה רכה יותר למציאות. עיקר הטיפול בהוסטל הוא לימוד שליטה בכעס ולימוד התנהגות אחראית לבני הזוג".

כמה זמן נמצא שם המטופל?

"תשעה חודשים, אבל הקשר עם המטופל נמשך שנה לאחר שהוא שב לביתו, על ידי ביקורים תכופים של עובד סוציאלי שלנו. במהלך תשעת החודשים האישה מגיעה להוסטל, והיא ובן זוגה עוברים טיפול זוגי שממשיך גם לאחר היציאה שלו משם. קיים שם גם טיפול קבוצתי לאותם גברים, ואם יש בסיפור ילדים שחוו טראומה כתוצאה מהאלימות, יהיה גם טיפול משפחתי".

"לדעתי, אי אפשר להחזיר עברייני אלימות במשפחה לביתם ללא טיפול מוקדם והמשך מעקב טיפולי לתקופה ממושכת", מציין הופמן. "אני חושב שצריך להוביל למצב שבו לפחות לחלק מעברייני האלימות תוצע חלופה של טיפול אינטנסיבי בהוסטל במקום תקופת מאסר, שכן מאסר בלבד לא משנה את המציאות המשפחתית לאחר שהעברייני שב לביתו".

הופמן מספר על שיחות שהוא מנהל עם אסירים בשיקום, שמודים כי ללא התמיכה הטיפולית וההתנהגותית שהם מקבלים בהוסטל לא היו מצליחים לעשות את השינוי. "לצד הרב", הוא אומר, "יש רק הוסטל אחד כזה בארץ, ואני מקווה שבעתיד יקומו עוד. בלי הפתרון הזה, ישיבה בכלא של גברים אלימים תועיל לנשותיהם רק עד לרגע שבו הם ישתחררו ממנו".

לתיגובות: dyokan@makorishon.co.il

מהבית. מערכת המשפט אינה לוקחת סיכונים. במצב כזה, ייתכן מצב שבו גברים יישארו ללא קורת גג. זיהינו את הצורך והקמנו שתי דירות של"ב, אחת בחיפה ואחת בבאר-שבע. המטרה היא לטפל בבעיה באמצעות הסיוע הזה של קורת הגג".

גל אורן, שמנהל את דירת השל"ב בחיפה, אומר כי עיקרון המיידיות בסיפוק קורת גג הוא משמעותי, "כיוון שבמקרים רבים ניתן צו הרחקה במעמד צד אחד, כשהגבר כלל אינו נוכח בבית המשפט. הדירה נפתחה באוגוסט 2009 ומאז היא מלאה כל הזמן. הוצאת צו הגנה מעמידה את הגבר המורחק במצב של תסכול, כעס ומשבר, אבל היא גם פוטנציאל לנקודת תפנית ויציאה ממעגל האלימות. המעגל הזה אינו יכול להישבר ללא התערבות חיצונית - אם באמצעות החוק, בטיפול או בהתערבות של הקהילה".

הגישה של אנשי הצוות בדירת השל"ב היא טיפולית. "מדובר בסיוע שהוא גם חינוכי וגם התנהגותי", אומר אורן. "יחד עם העמדות הברורות שאנחנו מפגינים נגד האלימות, אנו רואים את המטופלים כקורבנות שמגיעים מהיסטוריה של מצוקות קשות, ושיכולים כעת לטפל באותם רגשות הקיימים מתחת לכעס, זה שמוביל לאלימות".

קיימים מאפיינים מיוחדים לגברים שמגיעים אליכם? "מגיעים לפה אנשים שהורחקו מהבית על ידי בית משפט לענייני משפחה. מגיעה אוכלוסייה חלשה של גברים שהיו קורבנות בעצמם והרבה פעמים סובלים מבעיות סביב נושא התעסוקה. מגיעים לכאן גם גברים שמראש אין להם מערכות תמיכה אחרות. העבודה איתם היא סביב המשבר שלהם וסביב נושא האלימות. עוזרים להם במיומנויות יומיומיות כמו תקשורת ותעסוקה. עוזרים להם לחזור לקהילה בצורה אחרת".

על פי ניסיונך, מהם הגורמים שמובילים אותם להתנהגות כזו?

"הרבה פעמים האלימות יושבת על קורבנות מוקדמת וקושי בהיקשרות בגיל המוקדם. מקור האלימות נובע מחוויות של נטישה ודחייה כילד או מחוויה של בית שהייתה בו אלימות בין ההורים או כלפי הילדים. יש הרבה גברים אלימים שבבסיס שלהם קיים חוסר ביטחון גדול".

חוסר הביטחון הזה לא קיים בכל המקרים האלימים? "כשמדברים על אלימות קלאסית - כן. זו אלימות שבאה ממקום של תלות מאוד גדולה וחרדת נטישה. גבר תוקפן מקטין ומצמצם את בת זוגו כדי לא לפגוע בכוחות האגו שלו. הקושי להתחבר למציאות הפנימית הכואבת גורם לגברים אלימים להתחבר לכעס ולא לרגשות המבעבעים תחתיו. הכעס מהווה סוג של מנגנון להתמודדות עם הכאב העצום. הכעס אינו רגש שעומד בפני עצמו, תמיד מקופלים בו עוד כמה רגשות. בטיפול עוזרים להם להתחבר לרגשות שחבויים תחתיו".

למה הצורך לשלוט מהוזה חלק מהמנגנון התוקפני? "זה צורך שקשור לתחושת הכישלון, לדימוי העצמי הנמוך ולתחושה העצמית הפגועה. השליטה באחר מחזירה את תחושת השליטה. גם רגש הקנאה קשור לזה. הוא מאוד מרכזי בעולמם של הגברים האלימים, וגורם לכעס עד כדי פגיעה פיזית בבנות זוגם. הם נוטים גם להבין סיטואציות רגשיות בצורה מעוותת וחווים מצבים ניטרליים כמאיימים לפגוע בהם".

מיומנויות התקשורת של גבר אלים גם הן לקויות. הוא יתקשה לבטא רגשות בצורה ישירה. בטיפול אנחנו עובדים על מיומנויות אלו, על עמדות חברתיות ועל תפקיד הגבר מול תפקיד האישה".

גברים שמגיעים אליכם עושים זאת מחוסר ברירה? "רבים מהם. כל הסיטואציה של בית של"ב, בשונה מהמרכז הטיפולי, היא שמראש הם מגיעים במצב חשוף ומשברי. החוויה היא שהמערכות יצאו נגדם והאישה דחתה אותם. הרבה פעמים הם לא רואים את הילדים גם אם החוק לא החליט על כך. בבית של"ב המוטיבציה

פנינה דובו (בתמונה):
"כשאישה מגיעה בשל
איומים, אלימות פיזית,
נפשית או כלכלית הפחד
שלה באותו שלב מועצם.
היא משליכה על הגבר
כוחות רבים מאלו שקיימים
בו בפועל. רק אחרי חודשים
של טיפול, כשהיא חזקה
יותר נפשית, היא מסוגלת
לשאול את עצמה איך
פחדה כך מן זוגה"

